

Poština
pavšalirana.Uredništvo
in
upravnništvo
lista je
v Ljubljani
Breg št. 12.
Telefon 119.

AVTONOMIST

Glasilo „Združenja slovenskih avtonomistov“.

Izhaja vsako soboto.

Celoletna na-
ročnina 50 — D
mesečna 4 — „
Inozemstvo ce-
loletno 100 D.
Posamezne
številke se ra-
čunijo po 1 Din
Inserati
se računajo:
pol str. 350 D,
manjši soraz-
merno. — Pri
malih oglasih
beseda 75 p.**Kaj hočemo?** *Lastno zakonodajo na lastnih tleh vzrastlega slovenskega ljudstva!*

Nova vlada.

Ta teden smo dobili novo vlado. Sestavljena je iz samih radikalov, podpirali jo bodo pa tudi Radić, dr. Korošec in Spaho.

Boj za sestavo nove vlade je bil silno hud. Demokratije so se silno trudili, da bi tudi prišli v vlado in posluževali so se v dosego svojega namena uprav neverjetnih spletk na dvoru, toda koncem koncev so pa le podlegli staremu Pašiču.

Važno vprašanje je, kaj nam bo prinesla nova vlada. Svet je od nove vlade mnogo pričakoval in še pričakuje, kajti razmere, kakršne nam je zapustila stara vlada, so naravnost obupne in nezadovoljnost vseh slojev in vseh plasti prebivalstva naše države je doseglo svoj višek. Nezadovoljni so kmetje, delavstvo lačno in brez dela poseda doma, ker vse delo zastaja, uradništvo obupava, obrt počiva, pomanjkanje denarja pa mori vsako trgovino. Vsi ti sloji pričakujejo zato izjemne, ki jo naj prinese nova vlada.

Ali jo bo prinesla? Mi dvomimo. Tako kakor je državni voz in državna uprava danes zavožena, še nikdar ni bila, odkar naša država obstoji. V centrali so v skoro petih letih državnega obstoja nagromadili toliko upravnih grehov, da je nemogoče napraviti vse v tako kratki dobi, kakor bi to radi imeli obupani ljudje.

Za dobro upravo je treba imeti na razpolago sposobne strokovnjake. Ali jih imamo? Ne! Na vodilnih mestih v Belgradu sede ljudje, ki poznajo morebiti Srbijo, a o razmerah na Hrvatskem, v Bosni, Sloveniji itd. nimajo niti pojma! **Predpogoj dobre uprave pa je, da odločujoči uradniki poznajo krajevne razmere.** V dunajskih ministrstvih je ravno zato sedelo povsod po več uradnikov iz raznih dežel, ki so svoje dežele in potrebe svojih dežel natanko poznali in na podlagi tega svojega poznavanja razmer so odločevali o raznih prošnjah, pritožbah, koncesijah itd. V Belgradu pa takih ljudi na odločilnih mestih ni in jih tudi ni čez noč mogoče dobiti.

Važen predpogoj za dobro upravo so tudi primerni delavni prostori. V Belgradu tudi teh ni. Naša ministrstva so pod streho v raznih privatnih stanovanjih, kjer sede uradniki tako rekoč drug na drugem, kar vsako mirno delo silno ovira. Kar je zado-

stovalo za bivšo malo Srbijo, ne zadostuje več za upravo velike države in zato tudi uprava ne more posloovati kakor bi morala.

Dobra uprava mora biti dalje poštena in nepristranska. Kdor pa hoče, da ostane uradnik pošten, ga mora plačati tako, da uradnik lahko tudi pošten ostane in da ga ne silijo želodec k nepoštenju. Kdor hoče dalje, da se deli pravica nepristransko, mora zahtevati, da je uradnik v uradu samo uradnik in ne političen strankar. Vsega tega pri nas ni. Če hočejo uradniki v belgrajski draginji živeti, si morajo ali iskati „zarade“ ali pa poginiti. Koliko so pa srbske vodilne stranke grešile s tem, da so natlačile ravno na najbolj odločilna mesta večinoma le svoje strankarske pristaše brez posebnega ozira na njihovo strokovno sposobnost, je pa splošno znano.

Gospodarski svet pričakuje dalje predvsem pravično ureditev davkov. Našega davčnega sistema pa ni mogoče spraviti v red prej, dokler nimamo zemljiškega katastra za vso državo. To delo bo pa silno težavno in dolgotrajno in ga nobena vlada ne more izvršiti pri najboljši volji v par mesecih, ampak šele po dolgih letih.

Takih in podobnih nedostatkov, katerih odprava pa je predpogoj za izboljšanje javne uprave, je na stotine in stotine. V tem oziru pa dose-danje vlade niso storile prav nič, in sicer zato ne, ker za nobeno vlado niso bila merodajna upravná vprašanja, ampak vedno in povsod je odločevalo le strankarstvo in takozvana „visoka“ politika, od katere pa prebivalstvo prav nič nima.

Zato tudi ni verjetno, da bi mogla sedanja vlada kar na mah popraviti, kar se je zagrešilo in zanemarilo v dolgih letih. Mi bomo prav lahko zadovoljni, če bo nova vlada pokazala vsaj dobro voljo, da bi sedanje neznošno stanje nekoliko popravila. — Dvomljivci pa nismo le v upravnem, ampak tudi v političnem oziru. Naša zahteva je zato prejkoslej, da mora biti država urejena federalistično, kot zvezna država, in sicer ne le iz gospodarskih in upravnih ozirov, ampak tudi iz političnih. Veliko vprašanje pa je, če bodo radikalni, ki imajo danes odločilno besedo, hoteli na to zahtevo pristati. Zato smo mnenja, da bo naš boj še jako dolgotrajen in hud.

Dr. M. Malnerič:

Samouprava in državna oblika.

Samoupravne uredbe so v zvezi s političnimi idejami in nazeri naroda, celo v zvezi z načinom njegovega mišljenja: analitično mišljenje Francozov ne pospešuje samoupravnih tvorb, racionalizem ni prijatelj decentralizacije; — induktivna metoda, empirizem Angležev ni naklonjen centralizmu. Te trditve, kakor tudi sledeča: da je samoupravna uredba v zvezi s smislom za družabno „statiko“, za ravnovesje v družbi, spominjajo morda na hipotezo A. Comtea, da je namreč modrosloven sestav zvezan s političnim sestavom. Gotovo je vsaj to, da pojmuje drugače razmerje poedinca do pravniške osebe solidarizem, ki prepusti poedincu individualnost, pa mu vendar predčuje njegov položaj v celoti, — ta

solidarizem so imenovali nekateri tudi radikalizem —, kot pa pojmuje to razmerje liberalizem, pretiravani demokratizem, ne izvzemi v pravoslovju tudi „čiste pravne teorije“; — ta liberalizem izenačuje vse in ne loči med pravniško osebo pa njenimi člani, smatrajoč jo samo za njih vsoto, priznavajoč pravice samo fizičnim osebam in ziraajoč na tej zmoti načelo številčne večine. Na istem načelu počiva tudi sestav parlamentarne vlade, vladne večine, najmočnejše stranke, ki vodi v navidezno-parlamentarnih državah, kakor je n. pr. Španska, v „ministrski despotizmu“ (Gneist).

Strankarske vlade ne potrebujejo varstva proti birokraciji, ker si same postavljajo (in odstavljajo) vladne

organe: zato jim tudi ni potrebna samouprava. Tudi v Sloveniji je vlada, sestavljena od strank, kaj kmalu izpodrinila samoupravo. Je to plod politične mentalitete, ki ji je vzor francoski politični liberalizem. Ta demokratizem zamenjava tudi pojem naroda z njega poedinimi člani, z množico.

Dočim narod v celoti lažje vrši, z večjo udeležbo po svojih predstavnikih zakonodajno oblast, je to težje z dejanskim izpolnjevanjem izvrševalne oblasti, razen v prav majhnih državah, kakor so bile n. pr. stare neposredne demokracije. Tem važnejša je zato samouprava, kakor je v modernih državah manjega pomena legislativna, kot pa eksekutivna decentralizacija. Samoupravna zgradba pa se začneja z občino; le v občini se približuje uprava neposredni demokraciji. Dr. Gruden je pokazal, da so si beneški Slovenci tekem vekov ohranili svoj jezik — na podlagi samoupravne srenje. Ni je tedaj avtonomije brez ljudske avtonomije. Angleške občine pobirajo celo, in sicer z lastnimi organi — lastni davek, ne samo doklad. „Avtonomna občina, srez, velika županija, pokrajina je le ona, ki ima svojo mošnjo v svojem žepu.“ Umestno pa je v finančnem oziru nadzorstvo države, ker se samoupravna telesa, računajoč na državne „subvencije“, ponekod tudi na „dotacije“, kaj rade visoko zadolže.

Da spoznamo „moralno silo avtonomne ideje“, ni treba poseči z g. dr. Puntarjem na problem srednjeevropske konfederacije, bilo sodržavja, bilo zvezne države, problem, ki ga je načel že l. 1901 g. dr. Niko Zupanič v „Jugu“ (str. 55), in sicer glede ozemlja, obsegajočega razen bivše Avstro-Ogrske tudi ves staroplaninski polotok (Bolgarsko, Grško, Rumunsko, Rumunsko), kar je v oni dobi odgovarjalo bržkone tudi mišljenju enega dela Srbov. Samoupravna uredba pa je notranja zadeva države, ki ne potrebuje za svojo rešitev „federativne oblasti države, da se podobno poslužujemo izraza Locke-a. Tem potrebnije je tedaj, spraviti samoupravo v sklad z državnim programom, pri čemer bi bilo pričakovati, da misli pravniško dosledno tudi vsak politik, da si namreč predoči vse pravne posledice svojih zahtev, ker si sicer s svojimi zahtevami sam lahko nasprotuje. To je tem potrebnije, ker „delujejo stranke z vrlo malim potroškom osebne izobrazbe in delajo kot stroji“, kakor pravi g. Sl. Jovanović.

Državne oblike, ki sloni na mehničnem načelu številčne večine, ni smatrati za takšno, ki bi bila najugodnejša za samoupravo. Treba je vladi organskega, solidarnega, ustavnega značaja, kateremu tudi sestav s predstavnikom, izišlim iz najmočnejše stranke, radi tega ne zadostno nevtralnimi, ne odgovarja; glava države ne bodi samo „simbol“, ki dr-

žavo samo reprezentira, ampak imej tudi vpliv na sestavo vlade! Dober poznavalec samouprave, prof. Hatschek trdi, da je najugodnejša državna oblika za samoupravo konstitucionalna monarhistična pravna država: konstitucionalizem daje vladarju, kot nad strankami stoječemu organu, tudi delež na izvrševalni oblasti, vse to po načelu ravnovesja državne moči in funkcij, ne morda vsled kakšne sebičnosti, ravna država pa daje samoupravnim telesom ustavo in z zakoni zajamčeno in od sodišč varovano pravico do slobodne uprave, ki tvori jez proti premoči birokracije in (protiustavne) zakonodaje. Je tedaj zveza med konstitucionalizmom v smislu doktrinarcev in političnega solidarizma, ki ga niti ni treba razumevati kot „laiske etike“, marveč prej v smislu Le Play-jevega stabilizma in tradicionalizma („stara pravda“; Le Play uvršča občino med trojno gradivo vsake države), — pa med pravno državo, upravnim (in državnim) sodstvom in samoupravo.

Kot „socialne avtoritete“ so samoupravne enote tudi nositeljice družabnega preobražanja poedinca, zlasti na polju šolstva, pri čemer pa „narod ve, da je, kar je; sam iz sebe.“ — Da so pa Slovani, razen morda Bolgarov in Dalmatincev, poznali že v najstarejših časih tudi deželne ali pokrajinske zbornice, večja ali sejmice, ne trdi nihče drugi, kot Maciejowski. „Zemstva“ so nedolgo tega poznali tudi še Rusi, med katerimi se je za samoupravo, ki naj bi se razrastla v narodno predstavništvo, potegoval zlasti N. A. Miljutin, a še pred njim Katkov.

Tudi danes ima uredba dežele svoj pomen glede „narodnosti“ v smislu sedanje državne teorije, ker je morda celo znak etatizma, ako bi vsaka narodnost pričakovala vso rešitev od lastne države, a ne od samopomoči, ki je potrebna tudi vsaki narodnosti v širjem državnem okviru.

Amerikanski kolonisti so prinesli s seboj iz svoje domovine smisel za zakon in pravo, za ustavo, za samoupravo in samopomoč. Ni jim tega morda dala šele republikanska državna oblika, kakor ne pričakuje rešitve socialnega vprašanja od republikanske državne oblike francoski „krščanski demokratizem“, kljub temu, da i on polaga važnost na idejo suverenosti naroda. Obratno pa francoska republika, nenaklonjena vsem „korporacijskim“ pravicam, niti ne pozna resnične samouprave.

Ni tudi čudno, da je smisel za samoupravo zvezan z onimi stanovni, ki potrebujejo največ svobode in samopomoči.

Samouprava je poleg nekaterih, n. pr. stanovskih uredb, eno izmed najvažnejših sredstev, organizirati ljudske moči za državo in omejiti samovoljo v upravi, kakor je vse to natančneje pokazal že Gneist v svojih znamenitih delih.

Primeren odgovor.

Odkar smo se začeli Slovenci nekoliko zavedati samih sebe in svojega človeškega dostojanstva in zahtevati zase ne samo staro hlapčevsko vlogo, ampak tudi nekoliko pravice, so belgrajski listi kar zdvijali na nas. Ni je grdobje in umazanije na svetu, ki bi nam jo ne očitali. »Vodilno« zlasti centralistično naše slovensko časopisje seveda na vse te napade ali strahopetno molči ali pa objavlja take napade v očividnem namenu, da Slovence svari, češ ne

bodite no tako divji, za božjo voljo. Kaj bo pa Belgrad rekel! Zato pa bomo poskusili mi nekoliko odgovoriti na razna očitanja na naš naslov s srbske strani in sicer brez ozira, ali se komu zamerimo ali pa ne.

»Slovenski Narod« z datumom od 24. aprila je objavil sledečo notico:

»Kako govore šovinisti? V »Balkanu« piše neki dobrovoljec, ki se je baje boril na solunski fronti,

o Slovenceh takole: »Za jedinstvo s Hrvati sem tudi jaz. Govorimo eden jezik, razumemo se. Ali s Slovenci si nismo mnogo v sorodu. To je posebna sekta (= vrsta) ljudi z zelo malimi izjemami. Govore jezik, ki ga ne razumemo. (Popolnoma točno! op. ur.) Veliki so materijalisti in za denar so pripravljeni na vse... Vse svoje znanje in vsa sredstva izrabljajo danes v to, da čim več izsejajo iz naše države na škodo ostalih članov naše državne zajednice. To so brezvestni tihotapci, spekulanti in bankokrati, kakršnih zameljska obla še ni videla. Ta prirepek bo večna živa rana na našem državnem telesu, zato jo je treba odsekati, da bo ostala celina zdrava. A to čim prej, tem bolje.«

Temu izbruhu »bratske ljubezni« in »ujedinjenja« dodaja »Narod« sledečo opazko:

»Ta srbski šovinist piše natančno tako, kakor pišeta »Slovenec« in »Avtonomist«. Takšni brezdušni šoviniisti zastrupljajo bratske razmere med Slovenci in Srbi. V splošnem interesu je, da javnost in vlada napravita energične korake takšnemu sistematičnemu zastrupljanju dobrih odnošajev med posameznimi plemeni našega trojdnega naroda.«

Z »Narodovo« neslano opazko se pečamo na drugem mestu. Na naslov »Balkanu« pa to-le: Nihče ni bolj pripravljen za denar na vse kakor **belgrajski cincariji** (to je neka judovsko-grško-ciganska - rumunska godla). Ta cincarija igra v Belgradu isto vlogo kot so jo igrali nekdanji čifuti v Budimpešti. V dobi, ko je mažarska prenapetost najbolj cvetela, so bili največji »mažarski patriotje« — budimpeštanski judje! Ravno tako so tudi »cincariji«, h katerim pripada ogromna večina onih zloglasnih belgrajskih »porodice«, ki imajo danes vlado v rokah, danes v Belgradu največji »srbski patriotje«, namreč danes, **po vojni!** Kje pa so bili ti ljudje med vojno, takrat, ko je pravo srbsko kmečko ljudstvo umiralo po Albaniji in na solunski fronti? Takrat belgrajske »cincarije« ni bilo videti nikjer, pač pa so se prav dobro imeli v Parizu, v Nicei (krasno prezimovale!), v švicarskih lepih mestih, na Angleškem in v Grčiji. Tam so ti ljudje res tihotapili, da je bilo groza, vse za denar seveda. Tihotapili so iz Francije tudi tako blago, čegar izvoz je bil iz Francije strogo prepovedan, da se ne bi z njim okoristili sovražniki, ki so bili tudi sovražniki Srbije. Tako n. pr. so tihotapili iz Francije platin, zdravila itd. »Balkan« menda ne bo trdil, da je bil gospodin Gluščević — Slovenec? Ali pa da je švicarska vlada bila prisiljena kljub vsem diplomatskim običajem odpirati tudi diplomatske kovčege — Slovencev, ki takrat diplomatov še imeli niso? Ali smo bili »ujedinjeni« že med vojno? Kje in odkod je torej korupcija? Kaj misli »Balkan«, da smo mi nepismeni in da teh umazanij ne poznamo? In za časa mirovne konference: Kdo je tihotapil svilo in parfume v Belgrad v diplomatskih kovčegih, dokler ni lastna srbska carinarna v Belgradu napravila tem lumparijam konec? Ali so bili to slovenski »tihotapci«, »materijalisti« in »spekulanti«?

Cincarska gospoda pa ni med vojno samo trgovala in tihotapila, ampak je prejemala tudi od srbske vlade znatne podpore. Kako pa so ti gospodje ta denar uporabljali? Čujmo, kaj pripoveduje zgodovina o tem poglavju.

Francoska vlada je v svrhu vzdržavanja vrednosti francoskega franka izdala poziv na narod, naj prinaša zlato v francosko državno blagajno. Odziv je bil velik. Celo k... v zloglasnih hišah so znašale skupaj cekine. Ko pa so te gospodične vprašali, odkod dobivajo te cekine, kaj mislite, kaj so rekle? Ali mislite, da so rekle, da jih dobivajo od Slovencev? One so povedale, kdo jim nosi cekine, toda to niso bili Slovenci, ampak...

Kar se pa tiče »izsesavanja države na škodo ostalih članov naše

državne zajednice,« opozarjamo samo na gradbeno delavnost v Belgradu in v Ljubljani. V Belgradu so zidali in še zidajo na tisoče novih stavb, večinoma same večnadstropne palače, in sicer s pomočjo kredita, ki ga daje belgrajskim spekulantom »uprava fondova«. To je srbska hipotekarna banka. Za namene te banke se sejeja ves razpoložljivi denar iz cele države v Belgrad, in sedaj, ko je še to vse premalo, išče ravnatelj tega zavoda posojilo v Svici za **banko, garantirati pa mora za posojilo cela država, torej tudi Slovenija!** Vprašamo torej: Kdo molze in izsesava? O neštivilnih »liferacijah« za armado, za železnice itd. pa raje ne govorimo, ker je takih afer dan za dnem dovolj. Kdo pa ima korist od teh dobav? Ali Slovenci, ali »cincariji«?

Takih lepih reči bi našli lahko še nebroj, pa naj bo dovolj. To, kar smo povedali, smo pa povedali zato, da nas ne bo »Balkan« imel za tepce. Danes so se tudi nam odprle oči, odprla pa so se nam tudi usta in nam niti v sanjah ne pade v glavo, da bi belgrajske surovosti mirno vtikali v žep.

Drugi očitke, ki se je te dni pojavil v belgrajskih listih proti nam, je očitke »avstrijanščine«. Tega očitka se je oprijel tudi inače resen in pameten list »Politika«. Zato bomo odgovorili tudi na to točko.

Če Belgrajčani trdijo, da se mi zato upiramo belgrajski komandi in nadvladi, ker živi v naših sreih še stara Avstrija, ki je bila najhujša sovražnica Srbije, se korenito motijo. Avstrija je res sovražila Srbijo, toda iz političnih ozirov. Pri nas pa je stvar drugačna. Mi iz zgolj političnih razlogov nimamo vzroka Belgradu nasprotovati, pač pa smo nezadovoljni z belgrajsko centralistično upravo, ki nas gospodarsko uničuje in kulturno ubija. Naše nasprotstvo do belgrajske uprave je torej ravno tiste vrste kakor je bilo nasprotstvo Hrvatov do Pešte. Hrvatje so imeli pod Ogrri obsežno avtonomijo, toda niso imeli pravice do financ in Mažari so Hrvate gospodarsko drli in izžemali kakor zrelo citrono. To je glavni vzrok in brzkonca tudi edini vzrok našega nasprotovanja proti belgrajskemu centralizmu. Le pogledjmo, kako je nekdanj Dunaj upravljaval Avstrijo, ki je bila tudi zelo centralistična država. Tam so imeli pošto hranilnico centralizirano in ves denar, ki so ga ljudje vložili v pošto hranilnico, se je sejal na Dunaj — kakor danes v Belgrad. Vloženi denar pa je pošto-hranilna uprava dajala deželam, odkoder je denar prihajal, zopet nazaj v obliki posojil industriji in trgovini **po natanko določenem ključu, izračunanem na podlagi višine hranilnih vlog.** Ali dela Belgrad tako? Nikjer! Zato pa v Avstriji, kljub njenemu centralizmu, ni bilo nikdar gospodarsko-avtonomističnega gibanja kot je pri nas, ampak zahtevali smo le politično (narodno) avtonomijo. Ali tega v Belgradu ne razumejo? Očividno ne! Zato je očitke »avstrijanščine« na naš naslov nekoliko otročji. Utegne pa se dogoditi, da se bodo ravno vsled slabega gospodarstva v Belgradu pri nas res začeli ljudje spominjati Avstrije in da bodo rekli, da jim je bilo prej mnogo boljše kot jim je sedaj! Takrat naj pa Belgrad sam sebe prime za ušesa in naj se potrka na prsi in reče: Moja krivda je to, samo moja, če se ljudem zopet sline cedijo po — Avstriji...

Z očitkom »avstrijanščine« torej ni nič. Mi se kljub temu očitjanju ne bomo nehalno boriti za svojo gospodarsko enakopravnost in za red v državni upravi, magari če nam očitajo »kitajščino« ali pa »avstrijanščino«. Gospodje v Belgradu naj le ostanejo pri **jedru stvari**, in naj se nikar ne skrivajo za obrabljeni »avstrijski plašč«. Tega naj mirno prepuste slovenskim centralistom in slovenski »inteligenci«...

Na naše očitke glede slabe državne uprave je odgovorilo »Vre-

me« da je Srbija pač dovolj pokazala svojo organizatorično silo, ker je znala urediti malo Srbijo tako, da je Srbija popolnoma pripravljena stopila v svetovno vojno in tudi zmagala, dočim Slovenci in Hrvati niso znali drugega organizirati kakor par fabrik.

Na to pripombo odgovarjamo: Nekaj drugega je državo ustanoviti in nekaj drugega zopet državo ohraniti in dobro upravljati. V starih in v novejših časih so se države ustanovljale z orožjem, včasih tudi z ženitvami (Avstrija). Načelo samoodločbe se je pojavilo šele v najnovejšem času, ni pa še nikjer prišlo do veljave. **Tudi Srbija je plod orožja.**

Kakšna pa je bila uprava male Srbije? **Taka približno kot je danes!** Na papirju moderna, demokratična država, v resnici pa je vladal v njej neomejen absolutizem belgrajske »porodice«. Volitve so pač poznali, toda — macedonske! Imeli so tudi uradništvo, toda kakšno? Koruptno in nesposobno!

S svojim osvobojenjem izpod turškega jarma **srbski kmet** ni drugega dosegel kakor da je prišel izpod oblasti turških paš pod še hujšo in okrutnejšo oblast do kosti pokvarjene srbske »inteligence«, ki ni bila in še danes ni ničesar drugega kot slepo orodje v rokah zloglasne »porodice«. Zato ni čudno, če pravijo stari kmetje v sami Šumadiji: Danes nam je hujše in slabše kot nam je bilo pod Turki!

Kako so si Hrvati zamislili našo državo.

(Dalje.)

Glede šolstva

določa ustavni načrt hrvatske kmetijske republikanske stranke, da bodi šolska in izvenšolska narodna prosveta splošna stvar vsega naroda; država pokriva v potrebi tudi vse stroške za njo. Ljudsko šolstvo imej po mestih in vaseh kmetijsko gospodarsko in kulturno obeležje. Po dovršeni ljudski šoli naj se moška in ženska mladež dve leti poučuje v praktičnem gospodarstvu ter praktično nauči ruskega in nemškega jezika. Poleg države imej vsakdo pravico v duhu ustave in v mejah šolskega zakona otvarjati šole in učne tečaje.

Izvrševanje ljudske suverenosti.

Temeljem svoje popolne nepretrgane suverenosti ustvarja ljudstvo celokupno organizacijo narodnega gospodarstva in prosvete, odreja vse domovinske pravice in dolžnosti ter se briga za njihovo izvrševanje neposredno samo ali pa posredno po svojih izbranih zastopnikih.

Direktno izvrševanje ljudske suverenosti.

Po narodni zgodovini stvorjene državne meje more spreminjati edinole narod sam s plebiscitom na prošnjo večine odraslih državljanov kakšne obmejne županije.

S peticijo, na kateri je 100.000 lastnoročnih podpisov, more ljudstvo zahtevati plebiscit (splošno ljudsko glasovanje) za tele reči: 1. za sklicanje ali razpust ustavotvorne skupščine; 2. za razpust redne skupščine še preden je potekla zakonita doba; 3. za odstop predsednika republike ali njegovega namestnika. — S peticijo, ki nosi 30.000 lastnoročnih podpisov volilcev, se lahko predloži kak nov zakon ali sprememba kakšnega zakona ali pa ukinitve katerekoli postave.

S takšno peticijo more ljudstvo zahtevati tudi plebiscit za potrditev katerekoli postave v roku dveh mesecev potem ko je bila sprejeta (referendum).

Postave, ki so za ljudstvo življenjskega pomena, zlasti sklepanje zvez s kakšno tujo državo, najemanje posojil izven mej Hrvatske, nadalje zakoni o preureditvi zemljiške lastnine ter o dednih odnošajih (agrarna reforma), nimajo zakonske moči brez referenduma.

Le pogledjmo n. pr. srbski davčni sistem pred vojno. Ali je kakšen pravičen davčni sistem sploh mogoč brez zemljiškega katastra? Tega še danes ni! Država je živela le od **indirektnih davkov**, večinoma od carine in še te dohodke je »dobra« državna uprava **zastavila**. Javnega reda in osebne varnosti nikjer, politični strankarski pritisk na vse panoge gospodarskega in kulturnega življenja strahovit. Ali je to »uprava«? Država pa zadolžena do grla...

Res je sicer, da je Srbija izšla iz svetovne vojne kot zmagovalka. Toda brez zamere, če si dovolimo vprašanje: Po čigavi zaslugi? Ne trdimo, da ni padlo na srbski strani na tisoče vojakov — vsa čast in slava jim! Toda za zmago je treba nekaj več kot samo padanje vojakov. Nam se tako zdi, da če Amerike ne bi bilo, bi bila cela antanta neusmiljeno tepena... Srbska zmaga je torej več ali manj zasluga Amerike, ne pa zasluga »dobre srbske uprave«, kakor to misli »Vreme«. Verjame mo, da ta resnica ni prijetna, ampak kar je res, je res. Tudi Francozi bi bili dobili kaj drugega kakor pa zmago, če jim ne bi bila prišla Amerika na pomoč.

Kar pa se tiče organiziranja fabrik, naj nam Belgrad tega ne predbaciva, ampak naj bo zadovoljen, da se sploh še kdo upa pod takim gospodarskim režimom gospodarsko nastopati.

Izvrševanje ljudske suverenosti po izvoljenih zastopnikih.

Narodna ustavotvorna skupščina se voli na isti način kakor redna skupščina, samo da je za poedine mandate treba polovico manj volilcev. Sestane se 14 dni po volitvah, je suverena ter se razpušča sama. Tri mesece po sestanku skupščine more ljudstvo s peticijo 100.000 lastnoročnih podpisov, ki jo je predati predsedniku republike, zahtevati plebiscit o razpustu ustavotvorne skupščine.

Vse zakone ustvarja narodna zakonodajna skupščina, ki se voli za štiri leta po splošni volilni pravici brez razlike spola od dovršenega 18. leta dalje. Volitve se vrše vedno na prvo nedeljo meseca septembra, če pa se skupščina razpusti, pa na deveto nedeljo po razpustu.

Število poslancev ni stalno, temveč se ravna po številu volilstva, ki v istini glasuje. Na vsakih 6000 oddanih glasov pride en poslanec. Kandidati se postavljajo po strankarskih kandidatnih listah za celo Hrvatsko v poedinih okrajih, kjer se potem istočasno glasuje i za posamezne kandidate i za stranke. Če kandidat v svojem okraju dobi 6000 glasov, je izvoljen takoj. Preostanek od tega števila ali pa tudi manjše število glasov se vračuna v korist njegovi stranki.

Po celokupnem številu glasov, ki jih je tako kakšna stranka prejela, odbivši glasove takoj izvoljenih poslancev, se dovoli stranki pripadajoče ji število mandatov po številu glasov, oddanih za posamezne kandidate, a končni nadpolovični ostanki pripade vsaki stranki po en mandat.

Glasuje se po občinah. Volitve vodijo sodišča s sodelovanjem strank, mandate pa overuje (verificira) stol sedmorice (najvišje sodišče).

Skupščina redno zaseda od 15. sept. do 15. marca brez prestanke. Na vsaki seji mora biti navzoča vsaj ena tretjina članov, pri glasovanjih pa vsaj polovica. Poslanci so za vse, kar govorijo in pišejo v skupščini ali izven nje, nekaznjivi. Če bi pa kakšen poslanec zakrivil kak zločin, sklepa skupščina o tem, ali naj se proti njemu uvede postopanje ali da ne.

Poleg narodne skupščine predvideva ustavni načrt hrvatske kmet-

ske republikanske stranke tudi še županijske in občinske skupščine.

Ljudska samouprava.

O tej stvari ta ustava sledeče: Vsa dosedanja politična uprava se ukinja. Teritorialna razdelba na politične upravne občine, politične okraje in politične županie preneha.

Na mesto politično-policijske uprave se uvede gospodarska, prosvetna in zdravstvena uprava.

Temeljna edinica te uprave pa bodo

kmetska domačija,

to je vsako kmetsko gospodarstvo kot glavna gospodarska in prosvetna edinica s splošno narodnim obilježjem. To narodno obilježje odvisi poglavito od števila kmetijske družine ter se mora dati vsakemu pred-

stavniku ali predstaviteljici kmetijske rodbine ali domačije v zakonu o gospodarskih občinah tolikšno število glasov, kolikor duš šteje rodbina.

Pravni položaj mestnih in zlasti delavskih rodbin brez doma se uredi s posebnim zakonom.

Prva teritorialna edinica v tej novi upravi bodi

gospodarska občina,

ki jo redovito tvori kaka vas za sebe, ali če ljudstvo to želi, tudi po več gospodarskih občin se uredi s posebnim zakonom po načelih splošnega, zlasti kmetijskega naprednega združništva. Gospodarska občina ima svoje povsem samostojne finance. Občinski svet lahko obdači n. pr. takšne predmete, ki jih država ne, n. pr. sajenje tobaka, kuhanje žganja itd. (Dalle).

Referendum.

Nedavno smo v člankih pod tem naslovom poskusili razložiti, kakšno razmerje vlada med vlado in poslanci v demokratični Švici in kakšno razmerje je vladalo v bivši centralistični Avstriji. Rekli smo, da švicarska vlada nima takorekoč nobene možnosti pritiskati na poslance, naj sprejemajo ta ali oni zakon, ki ga vlada želi, ker se mora za vsak važnejši zakon v Švici vprašati ljudstvo s plebiscitom (= referendum, ljudsko glasovanje), dočim je v Avstriji vlada lahko izsilila od poslancev vse, kar je hotela, če je le namignila, da ta ali oni zakon žele visoki gospodje »zgoraj«, kajti po avstrijskem zakonu poslanec po svoji izvolitvi ni bil več odgovoren svojim volilec, ampak samo »svoji vesti«.

Podobno razmerje med vlado, poslanci in med ljudstvom, kakor je obstajalo v bivši Avstriji vlada tudi pri nas med temi tremi činitelji. Temu nejasnemu razmerju se pridružuje še okolnost, da pri nas volilec sploh ne vedo, koga (katero osebo) volijo in koga naj eventualno kličejo na odgovor, ker zahteva volilni zakon, da moramo voliti stranke in ne določenih oseb. Zato osebnost ljudskega zastopnika (poslanca) ne pride zlepa do veljave, ampak uveljavljajo se samo strankarski voditelji. Vse drugo je navadna glasovalna mašina.

Da nam bo stvar jasnejša, si pogledajmo položaj po zadnjih volitvah. V Srbiji je zmagala radikalna stranka pod vodstvom Nikole Pašića, na Hrvaškem Štira Radić, v Sloveniji pa Slovenska ljudska stranka pod vodstvom dr. Korošca. Ti trije gospodje oziroma njihove stranke imajo ogromno večino volilcev za seboj. Ker so si pa programi teh strank precej nasprotni, se mora ta trojica med seboj v gotovih točkah in na gotove točke sporazumeti, ako hoče vzeti vlado v svoje roke. Oni se bodo, kakor kaže, tudi sporazumeli. **Ne vemo pa, v katerih točkah in na katere točke. Tega volilec ne vedo, mogoče niti vsi poslanci ne — to vedo in o tem sklepajo samo voditelji po svoji volji!** Tak način vladanja bi bil v Švici precej nemogoč.

Res je sicer, da dobe voditelji strank navadno od svojih strank neko polnomoč za tako nastopanje s tem, da jim volilec (oziroma izvršni odbori strank) dajo že kar vnaprej »proste roke«. **Toda ravno te »proste roke« so največja napaka in za volilce oziroma za izvršne odbore raznih strank najslabše politično spričevalo.** Demokratični princip pravi, da je glavni gospod volilec, poslanec pa je samo izvršni organ volilcev. On ni tisti, ki »vodi«, ker vodi volilec, če je kaj vreden in razumen, ampak poslanec je, da se tako izrazimo, »žandar« ljudske volje, ki je nase prevzel nalogo, da bo to izvršil ali vsaj poskušal izvršiti, kar hočejo volilec in ne le on sam. (Isto velja o strankah: Tudi v stranki ni načelnik nikak »voditelj«, ampak »voditelj« so načela stranke; načelnik je samo »žandar« strankine volje, ki je prevzel nalogo, da bo

strankina načela v praksi uresničil; če pa tega ne more, stopi na njegovo mesto kdo drugi. S tem pa ni rečeno, da stranka ne bi smela poslušati njegovih nasvetov.) Če pa je glavni gospod v političnem življenju volilec, potem zahteva doslednost, da je volilec o glavnih vprašanjih, ki se ga tičejo, ne le obveščen, ampak da ima tudi možnost soodločbe — to pa je mogoče doseči potom ljudskih glasovanj oziroma potom referendum.

Okolnost, da pri nas ljudskega glasovanja (=referenduma) ne poznamo, nam je prinesla že nebroj političnih nesreč. Spomnimo se le na leto 1918! Ali je takratno »ujedinienje« izraz ljudske volje? Da pa referendum nimamo, je krivo v prvi vrsti to, da ga ne poznajo naše stranke.

V slovenskih političnih strankah je pač uveden sistem takozvanih zaupnikov ali krajevnih zastopnikov. To so, tako bi rekli, neke vrste »mali poslanci«. Ti »zaupniki« tvorijo potem »občne zbornice« strank in si izvolijo zopet svojo centralno upravo: načelstvo, vodstvo, izvršni odbor in kakor se te šarže vse imenujejo. Torej neka lestvica strankinih šarž, ki je delo podobna kasarni. Razlika med nekdanjo »kasarno« in moderno strankarsko kasarno je samo ta, da je nekdanji vladar oficirje imenoval, stranke pa si svoje oficirje volijo. **To je pa tudi ves »demokratizem« naših strank,** kajti kakor hitro so »oficirji« izvoljeni, pravijo »hvala lepa« in začno delati in odločati po svoji glavi in po svoji volji, vse to pa zato, ker nobena stranka ne pozna »referenduma«, in pa zato, **ker se volilec ne zavedajo svoje moči in svoje veljave.** Naši volilec so jako skromni in so prav zadovoljni, če se vsako sveto leto enkrat pojavi med njimi gospod poslanec, ki jim pove to in ono, oni pa — dremljejo in vzamejo vse »na znanje«, izrečejo gospodu poslancu običajno zaupnico, ne vedoč, da dajejo s tem samim sebi naravnost nebeško spričevalo ubožnosti! Ali z drugimi besedami: Mi še dolgo, dolgo ne bomo vedeli, kaj je demokratija!

Zato pa bo treba slovenske volilce vzgojiti najprej tako, da bodo zahtevali »referendum« že v najnižji politični organizaciji, t. j. v svojih strankah. Kjer se volilec zavedajo, da imajo vso politično moč v rokah samo oni in nihče drugi, tam ni nikakih »voditeljev« in »načelnikov« v današnjem smislu te besede, ampak tam so zaupniki ljudstva samo izvršni organi v strankah ali kakorkoli organizirane ljudske volje, ki jih volilec vsak trenotek kličejo na odgovornost in ki nimajo nobene pravice odločevati, ampak samo izvrševati to, kar so odločili volilec (strankarji). In kadarkoli zahteva politični položaj novih ukrepov, nima »vodstvo« ali »načelstvo« nobene pravice skleniti to ali ono brez predhodnega odobrenja volilcev. V takih slučajih je treba ljudstvo (volilec) vprašati, kaj mislijo oni, ne pa ukrepati nekaj brez znanja in vednosti volilcev, potem pa šele naknadno »poročati« in iskati odobrenja.

Eno prednost pa imajo tako-zvane »proste roke« v politiki: to stališče je silno komodno in kakor nalašč vstvarjeno za politične — le-nuhe! **Politična lenoba in brezbriznost pa mora iz vrst slovenskih volilcev izginiti!**

Kjer pa ni »referenduma« v strankah, tam ga ne more biti v državi. Zato pa govorimo vedno »Oni so naredili,« »oni so sklenili« itd. Mi pa take stvari jemljemo hvaložno na znanje, namesto da bi se postavili in vprašali z jekleno odločnostjo: **Kdo so tisti »oni«? Kaj so tisti »oni« naredili? Zakaj so tisti »oni« to in ono naredili? Koga so vprašali? Kdo jim je to dovolil? Ali so to sklenili sami ali jim je dalo dovoljenje ljudstvo samo? In če so**

kaj sklenili brez volje ljudstva in brez vednosti volilcev, potem so zavodni volilec dolžni sami svoji časti, da takih svojeglavih sklepov kratkoma ne priznajo! **Kajti sklopanje važnih stvari brez vednosti in brez odobrenja ljudstva je nasilje, to je absolutizem, ni pa to nobena demokracija.**

Zato pa pravimo: Dokler ne bomo prišli do sistema ljudskega glasovanja (referenduma), kakor ga imajo v Švici, toliko časa se pri nas politika ne more demokratizirati. Mi bomo imeli sicer splošno volilno pravico in še nekaj podobnih demokratičnih »flajštrov«, prava demokracija pa brez referendumov ni mogoča: Ne v strankah in ne v državi.

Doslednost.

»Slovenski Narod« dne 25. aprila t. l.:

Kulturni škandal. Z ozirom na govornice, ki so se te dni širile po Ljubljani, da so naši univerzi neki krediti ukinjeni, informirali smo se pri poučenih osebah in dognali sledeče: Z brzojavko z dne 17. aprila t. l. je bila zahteva univerze, da naj se ji dovoli potrebne kredite za honorarne nastavnike, ki že od 1. januarja t. l. niso dobili svojih honorarjev, — definitivno odbita! »Honorarni nastavniki« so vse tiste stalne učne moči (honorarni profesorji in honorarni docenti), katere opravljajo namesto rednih in izrednih profesorjev predavanja, ker za stalno nameščenje ni ali osebja ali pa kreditov. Te učne moči so deloma in zvečine privzete iz kroga v praktičnih poklicih se nabavajočih strokovnjakov, deloma pa so to osebe, ki se baš pripravljajo za univerzitetno karijero. Plačo dobe za svoj nemali trud — vsaka ura predavanja zahteva večurno pripravo! — v obliki honorarja za poedine ure predavanja, ki je dovolj nizek, a baš tisti, ki se za univerzitetno karijero pripravljajo, žive — bolje životarijo — od — tega honorarja! Pri sestavi budžeta za tekoče leto je univerza zahtevala pravilno svoto za vse honorarne nastavnike za celo leto. V Beogradu pa so čitali brez glave postavko tako, da dovoljena svota ni zadostovala za več nego pol leta! Od septembra l. l. dalje je univerza opozarjala na to dejstvo. V Beogradu so obljubovali in obljubili, da dobi univerza kredite naknadno. Spominjamo se dobro, kako na glas je pelo ljubljansko glasilo gospoda ministra dr. Nika Zupanića slavo temu gospodu, češ, ta in samo ta je preskrbel univerzi kredite za honorarne nastavnike. In glejte!, danes izvemo, da vse skupaj nič res ni bilo! Honorarni nastavniki — ne dobe niti vinarja — in naj nadalje vztrajajo ter predavajo zastoj? — Več kakor pol stoletja smo se borili za svojo univerzo, nismo je mogli dobiti, ker so nam Nemci odrekli kulturno zrelost! Ujedinjenje s Hrvati in Srbi nam je univerzo prineslo, univerza je pokazala, da je kos svoji vzvišeni nalogi —, da niti v znanstvenem niti v vzgojevalnem pogledu ne zaostaja za svojimi vrstnicami, ki eksistirajo

že desetletja, — a sedaj pride ferman iz Beograda, — ne damo najpotrebnijih sredstev za redni obrat! Kako se nam smejejo naši Nemci v pesti! Kaj poreče vesoljno Nemstvo v inozemstvu k takemu činu naše centralne vlade, ki omalovažuje naš prvi znanstveni inštitut! Javnost, politiki, zganite se! Mladina —, govori! Ljubljanska vlada —, kje si?!
»Slovenski Narod« dne 24. aprila t. l.:

»Kako govore šovinisti? V »Balkanu« piše neki dobrovoljec, ki se je baje boril na solunski fronti, o Slovencih takole: »Za jedinstvo s Hrvati sem tudi jaz. Govore eden jezik, razumemo se. Ali s Slovenci si nismo mnogo v sorodu, to je posebna sekta ljudi z zelo malimi izjemami. Govore jezik, ki ga ne razumemo. Veliki so materijalisti in za denar so pripravljani na vse. Njihov klerikalizem gre celo do slepila in poganstva. Vse svoje znanje in vsa sredstva izrabljajo danes v to, da čim več izsesajo iz naše države na škodo ostalih članov naše državne zajednice. To so brezvestni tiho-tapci, špekulanti in bankokrati, kakršnih zemeljska obla še ni videla. Ta prirepek bo večna živa rana na našem državn. telesu, zato jo je treba odsekati, da bo ostala celina zdrava. A to čimprej, tembolje!« — **Ta srbski šovinisti piše natanko tako, kakor pišeta »Slovenec« in »Avtonomist«.** Takšni brezdušni šovinisti zastrupljajo bratske razmere med Slovenci in Srbi. V splošnem interesu je, da javnost in vlada napravita energično konec takšnemu sistematičnemu zastrupljanju dobrih odnošajev med posameznimi plemeni našega trojedinega naroda.« —

Dne 24. aprila torej je klical »Narod« na pomoč javnost in vlado, naj napravita konec »zastrupljanju bratskih odnošajev med Srbi in Slovenci«. Kaj pa je napravil dne 25. aprila, torej komaj en dan pozneje, on sam?! Ali ni »Narod« 25. aprila tudi nekoliko »zastrupljeval«?

Mi ne bomo klicali vlade in policije na pomoč, kakor jo kliče »Narod«, pač pa kličemo na pomoč slovensko javnost, naj napravi vendar že enkrat konec takemu pisarenju, ki nas pred celim svetom sramoti.

Dnevne vesti.

V dve skupini se je razdelil parlamentarni klub slovenskih samostojnih kmetov.

Zanimiv insertat. V »Slovenec« dne 26. aprila smo našli insertat sledeče vsebine: »Živijo centralizem! Okrožni zdravniki v Sloveniji niso dobili za leto 1923. še nobenega fiekla plače. — R. I. P.«

Vladna kriza je rešena. Ta teden smo dobili nove ministre. Sedaj gre državnim voz lahko zopet po stari poti navzdol.

Zborovanja organizacij jugoslovanskih nacionalistov ali takozvanih »orjunašev« so se vršila zadnje nedeljo v Beogradu, v Ljubljani in po vseh večjih mestih v državi. O zborovanju v Ljubljani ni vredno govoriti, ker to sploh ni bilo nobeno zbo-

rovanje, še manj pa kakšna manifestacija. Zanimivejšje je poteklo zborovanje v Beogradu. Tam so govorniki navadno končavali svoje govore z vzklikom: Živela Jugoslavija! Toda istočasno so zaklicali Srbi: Doli Jugoslavija — živela kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev, živela Srbija! Če imajo naši »nacionalisti« še nekoliko ušes, so se v Beogradu na licu mesta lahko prepričali, da Srbi nimajo niti najmanjšega veselja odreči se svojega imena in ga zamenjati z »jugoslovanskim« imenom. Srbi hočejo ostati Srbi in tako je tudi prav. Zakaj bi pljuvali v lastno skledo? Počasi bodo tudi Slovenci uvideli, da »jugoslovanstvo«, kakor ga oznanjajo naši »državotvorci« danes, ni nič drugega kakor plašč, pod kate-

rim naj bi se skrilo posrbljenje našega rodu. Račun „državotvorcev“ je tak: Če bi Slovincem naravnost rekli, naj postanejo Srbi, bi se preveč branili; zato jim je treba reči **potuhnjeno in prikrito**, naj postanejo najprej „Jugoslovani“, potem bodo pa že počasi postali Srbi, postali pravoslavni in kadar se bo to zgodilo, bo v Sloveniji konec „klerikalizma“. Za razne slovenske kozloviče je namreč „klerikalizem“ glavna točka, okoli katere naj bi se sukala vsa kolitika, vse drugo je nič.

Mirnejši časi so nastopili za slovensko uradništvo, odkar je rešena kriza. Sedaj vedo, kdo je na vladi in vedo tudi, kako se morajo ravnavati: Ali v radikale ali pa med klerikale. Druge rešitve ni. Komur ne bodo gledale zjutraj iz žepa »Jutranje novosti«, bo revež. Še večji revež pa bo, na čegar mizi bodo načelniki našli »Narod« ali pa »Jutro«. — »Stolz lob' ich mir den Spanier«, je zapisal pred 100 leti neki nemški pesnik.

Ministrstvo za javna dela v Biogradu je te dni ustavilo vsa javna dela, ki se vrše na njegov račun, ker »nima kredita«. Ko so odprli blagajno, so našli v njej samo še — dva dinarja. Pač pa ima to ministrstvo denarja dovolj, da plačuje nekaj »inženirjev«, katerih »strokovna« izobrazba ne presega štirih razredov ljudske šole!

Kdo bo pokrajinski namestnik v Ljubljani? Ja, ko bi človek to vedel!

Nov radikalni dnevnik v Ljubljani. V sredo so dobili radikali v Ljubljani nov dnevnik. Kakor je razvidno iz naslova, se imenuje dnevnik »Slovenski Narod«.

Malo števil. Od 1. do 10. oprila, torej v 10 dneh, je prejela naša država blagajnica na carini v srebru Din 33.867.763. — Od te vsote odpade na Srbijo in Črnogoro skupno Din 5.736.277, na vse ostale (prečanske pokrajine pa Din 29.604.409. — Na posamezne pokrajine odpade: Hrvatska 10.658.788 Din, Dalmacija 3.114.577 Din, **Slovenija 9.145.046 Din**, Vojvodina 4.395.456 Din, Bosna 1.129.540 Din, Srbija 5.586.717 Din, Črnagora 149.560 Din.

Cena živine v Ljubljani. Voli, prvovrstni, po 85 kron kilo žive teže, drugovrstni 70 kron, krave 60 kron. Prešiči 6—8 tednov stari do 1800 kron kos, jesenski mladčki do 3000 kron. — Dobri konji 60.000 K, srednji do 35.000 in slabši 15—25 tisoč kron.

Slovenska kuharica. Priredila Felicita Kalinšek, šolska sestra in učiteljica na Gospodinjski šoli. Z mnogimi slikami v besedilu in večbarvnimi tabelami. Sedma izpopolnjena in pomnožena izdaja. V Ljubljani 1923. Založila Jugoslovanska knjigarna. Cena Din. 220.—

Nova Slovenska kuharica je knjiga, ki jo pokažemo lahko tudi

tujim narodom. Vzorna je vseskozi po vsebini in opremljeni. Doslej priljubljena in razširjena knjiga „Prato, Süddeutsche Küche“ je našla v Kalinškovi kuharici tekmeča, ki ji ni samo kos, ampak, ki jo je v vseh oziirih prekoračil in nadkrilil. Ponosna knjiga ima 668 strani kvart formata in 2500 kuharskih receptov ali navodil. Diči jo 193 barvastih slik, ki jih je prav spretno narisal g. Dragotin Humek. Smelo trdimo, da tako krasnih knjig, kot je Kalinškova kuharica, nimamo Slovenci nič.

Knjiga pa ni samo kuharica, ampak vsebuje razkošno opremljene slike gob, ki rastejo na naši zemlji, ki jih je priredil znani naš gobar Ante Beg. Te slike bi bile kras vsaki botaniki.

Nauk o stari in mladi perutnini, o divjačini, govedini, svinjini nima samo strogo kuharskega značaja, ampak snada celo deloma v **blagovnanstvu**.

Strani 23—36 pa smemo imenovati ilustriranega slovenskega gobarja, saj so tudi posnetek iz Ante Begove knjige: „Naše gobe“. Ta oddelek je pisan z veliko pridnostjo, tehtnim strokovnim znanjem in v krasni slovenščini. Človek misli, da bere botanično knjigo.

Prijatelj narave bo našel v tem oddelku obilo poučnega in zabavnega čtiva.

Posebno poglavje o vkuhanju sadja je tako praktično in nazorno pisano, da bo morda marsikatera gospodinja, ki doslej na tem polju še ni prekoračila svojih želja, izpremenila želje v dejanje.

Še nečesa ne smem pozabiti. Slovenščina v kuharici je prav lepa in nikjer prisiljena ali iskana, izrazoslovske prav srednje zadete, gostobesednost docela odstranjena, točnost in jasnost izraza vsepovsod. Knjigo priporočamo prav toplo; kdor ne ve, kaj dati domači hčerki za god, nevesti za darilo, ženi za Božič, naj kupi Kalinškovo Slovensko kuharico in veselje v hiši bo združil s koristjo v družini in okraskom v knjižnici.

TRBOVELJSKI PREMOG IN DRVA

ima stalno v zalogi vsako množino.

Družba Ilirija, Ljubljana, Kralja Petra trg 8. Telefon 220.

Čevlji z znamko „Peko“ domačih tovarnen Peter Kozina & Ko. so priznani najboljši in najcenejši. — Dobite jih povsod. Glavna zaloga: Ljubljana, Breg šte. 20, na drobno Aleksandrova cesta št. 1.

Domači zdravnik.

Otroške bolezni.

V to vrsto spadajo posebno: škrlatinka, davica ali difterija, ošpice, norice in seveda tudi prave koze, če ravno v našem času ne pridejo več v poštev v gorenjem smislu. Vse te bolezni so skrajno nalezljive; če jih pa človek prestane, ne oboli več za njimi. Zapuščajo torej v organizmu neko silo, katera obvaruje potem človeka zopetnega okuženja. To silo imenujemo imunost, ki traja lahko za celo življenje, pa tudi lahko za vsako krajšo dobo. Ravno ker po gorenji bolezni utrudijo (= imunizirajo) človeka skoraj vedno za celo življenje, zato napadajo samo one, kateri teh bolezni še niso prestali, so postale bolezni otroške dobe. Nastopajo v posameznih slučajih skoro vsako leto, pogosto pa tudi epidemično. Razširjenje epidemij zabranimo le s tem, da ločimo bolnika po možnosti od vsake dotike z zdravimi, oziroma na isti bolezni obolelimi. Bolniško streljo naj opravlja, ako osta-

ne bolnik na domu, ena oseba, katera seveda istotako ne sme prihajati v dotiko z drugimi. Kako važno je naznaniti vsak slučaj oboletosti zdravstveni oblasti, sledi že iz tega, ker je domača izolacija bolnika v večini slučajev skoro neizvedljiva in sicer že radi današnjih stanovanjskih razmer.

Zdravljenje gorenjih bolezni obstoja v tem, da se skuša otroka ohraniti pri močeh, da se skrbi za zadostno hranitev, za red v prebavi, za sveži zrak in gorkoto v bolnikovi sobi. Pri vsaki komplikaciji treba je seveda nujno zdravniške pomoči. Pri difteriji imamo nekako specifično zdravilno sredstvo v serumu: to je sokrvica iz krvi živali, katere so difterijo, oziroma zastrupljenje z difteritičnim strupom prebolele. Ker je pri davici posebno oteženo dihanje, treba je v nekaj slučajih tudi operacije v svrhu omogočenja boljše dihanja.

(Dalje.)

Gospodarstvo.

Valorizacija.

Čudna beseda je to, kaj ne? Prihaja pa od latinskega „valere“ = veljati. „Valorizacija“ bi pomenilo torej v našem jeziku „uveljavljenje“.

V gospodarskem življenju pa ima ta beseda še drug pomen. Raztolmčili si bomo ta pomen najlažje na praktičnem zgledu.

Dunajski časopisi so nedavno poročali o tožbi, ki jo je bil vložil neki dunajski zobozdravnik proti bogatemu trgovcu. Zobozdravnik je trgovcu napravil novo umetno zobovje, za kar je porabil tudi precej zlata. Delo je izvršil zobozdravnik leta 1920, ko je bila avstrijska krona še kolikor-toliko vredna. Trгоvec pa računa, recimo v znesku 40 tisoč kron, ni plačal takoj, ampak je s plačilom odlašal do leta 1923. Zobozdravnik je trgovca tožil. Sedaj je bil trgovec pri volji svoj račun poravnati, in sicer 40.000 K, več obresti. Te ponudbe pa zopet zobozdravnik ni hotel sprejeti, **ampak je zahteval plačilo po veljavi iz leta 1923.**, kar je znašalo preračunano na veljavo iz leta 1920. prav znatno več. Tej zobozdravnikovi zahtevi je dunajsko sodišče tudi **ugodilo v polnem obsevu.**

Upamo, da bo sedaj že vsakemu jasno, kaj pomeni „valorizacija“ v gospodarskem oziru. To ni nič drugega kakor **uveljavljenje raznih terjatev in dajatev v njihovi pravi vrednosti** in ne samo v vrednosti, ki jo zaznamujejo prazne in brezpomembne številke.

Mi smo videli že med vojno in tudi sedaj po vojni, do kakšnih vnebovničjih krivic je pripeljal računavanje s krono kot tako, brez ozira na njeno pravo veljavo. Ponovimo le en slučaj, ki pa ni ravno redek: Uboega dekla, ki je imela mesečno kakih 7 goldinarjev plače, si je pristradala mesečno po 5 goldinarjev. Tako je znosila na leto v hranilnico 60 goldinarjev ali 120 starih, dobrih zlatih kron. Hranila je na ta način recimo 20 let in tako nabrala $60 \times 20 = 1200$ goldinarjev več obresti. S tem denarjem ji je bilo omogočeno, da si je najela v mestu skromno stanovanje in kupila nekaj hišne opreme, tako da je mogla imeti na hrani in stanovanju par šolarčkov, s čemer si je zopet pomogla toliko, da se je za silo živela — ali pa je kupila kje na deželi leseno bajto in nekaj zemlje. Ko pa je prišla vojska in je najbolj zabikana finančna uprava na svetu rekla, da je „krona krona“, je reva zvedela, da nima več 2400 zlatih kron premoženja, ampak samo 2400 papirnatih kron, za katere dobi danes dva para slabih čevljev brez „šnircov“! **Torej 20 let težkega dela za 2 para slabih švarkov!!**

Kaj pa je napravila hranilnica s tem denarjem? Hranilnica je denar posodila n. pr. kakemu kmetu ali trgovcu. Za 1200 goldinarjev je kmet takrat dobil 4 pare volov po 300 goldinarjev. A kaj je vrnil, če je plačal svoj dolg šele leta 1923? Zoraj smo videli: Vrnil je 2400 papirnatih kron — ne po njegovi krivdi, ampak po krivdi najbolj trapaste finančne zakonodaje na svetu!

Ta zakonodaja, ki je proglasila princip, da je „krona krona“, je omogočila vsem, ki so delali dolgove, lepe dobičke, **vsem poštenim in varčnim ljudem pa je vzela vsako veselje do hranitve.** Zato danes ljudje kupujejo raje najbolj neumno blago kakor pa da bi vlagali denar v denarne zavode, ali pa si pomagajo tako, da **sami izposojujejo denar na svoj račun, ampak ga pri tem „valorizirajo“**, kakor to delajo n. pr. dolenjski kmetje, ki imajo kakšne sorodnike v Ameriki: Oni posodijo krone, ampak izposojeni znesek preračunavajo v dolarje in pravijo dolžnikom tako-le: Ti prijatelj, si dobil od mene 40.000 kron. To je 100 dolarjev. **Ti boš meni teh 100 dolarjev z obrestmi vred tudi vrnil**, ne pa 40 tisoč kron. Če mi boš pa vrnil v kronah, boš vrnil toliko kron, kolikor bo takrat veljalo 100 dolarjev.

Ali nimajo ti ljudje popolnoma prav? Mi vsaj ne vemo drugega na-

čina, ki bi bil bolj pravičen. Če mi je kdo posodil denar za nakup para volov, je vendar pravično, da mu vrnem toliko, kolikor stane na dan vračila par volov. Kdor je vole dobil, naj vrne zopet vole, ne pa volovskih rogov!

Sedaj pa vzemimo obratni slučaj. Recimo da si je kdo leta 1923. izposodil 10.000 kron. Ta denar ni mnogo, to je ena dobra in solidna obleka. Sedaj pa naj pride v vrednosti denarja nepričakovan preokret: dinar oziroma krona naj se dvigne na predvojno vrednost. V tem slučaju bi moral po principu „krona je krona“ dolžnik vrniti ne le ene obleke, **ampak 100 oblek**, ker je pred vojno veljala ena dobra obleka 100 kron in $100 \times 100 = 10.000!$ Ali bi bilo to pravično?

Danes trpi poslovno življenje v celi državi vsled silnega pomanjkanja gotovine. Denarni zavodi so „suhi“, ker se prebivalstvo brani vlagati denar v denarne zavode, ampak denar raje drži doma. Vsled tega zastaja vse gospodarsko življenje, in žalostne posledice zastoja čutijo danes kmetje, trgovci, obrtniki in delavci. **Tukaj bi morala finančna uprava enkrat napraviti red** in tisto prismodijo, da „krona je krona“, vendar že enkrat spraviti s sveta. Zakaj n. pr. ne bi smela ena ali druga hranilnica vknjižiti vloge v znesku 1000 K **samo z 10 kronami v zlatu**, kar tudi je? Zakaj ne bi smela dalje hranilnica izposoditi teh 1000 papirnatih kron trgovcu in zapisati, da je trgovcu hranilnici dolžan 10 kron v zlatu? Če se to izpelje, ne bodo dekile delale po 20 let za 2 para slabih čevljev, ampak bodo dobile z obrestmi vred nazaj to, kar so res prilhranile **v zlatu s svojim težkim delom.** In če bodo ljudje videli, da se jim ni bati izgub, ne bodo denarja držali doma, ampak ga bodo zopet nalagali v denarne zavode, ker bodo vedeli, da ne hranijo papirja, ampak zlato.

Dunajsko sodišče je napravilo lep začetek. Kdaj se bodo zganili naši gospodarski krogi in pritiskali na naše zakonodajalce, da napravijo po dolgih letih finančne traparije zopet enkrat red?

Amerikanski novci. Veliko naših ljudi je šlo v Ameriko s trebuhom za kruhom. Tam delajo v tovarnah, v rudnikih, v trgovinah itd. Amerikanski industrijski zakon pa predpisuje tamošnjim podjetjem, da morajo plačati odškodnino, če se njih delavec ali nameščeneč onesreči ali pa izgubi pri delu življenje, in to njegovi družini oziroma sorodnikom. Teh odškodnin se veliko nabere in ta denar je eden največjih inozemskih novčanih dotokov v našo državo. Za preteklo leto in pol je prišlo za račun teh odškodnin in rent v našo državo pri odbitku vseh stroškov 472.69796 dolarjev ali prilično 38 milijonov dinarjev.

Od te vsote je odpadlo na posamezne pokrajine: Srbija 1.900.660 Din, Hrvatska in Slavonija skupaj 19.372.09280 D., Črnagora 911.36480 Din, **Slovenija 6.129.50480 Din**, Vojvodina 626.28240 Din, Dalmacija 4.748.48880 Din, Bosna in Hercegovina 4.194.04320 Din

Iz teh števil se vidi, da je v Ameriki v tej dobi pri delu največ Hrvatov, potem Slovencev, potem Dalmatincev in končno Bosancev. Torej je teh ljudi tam največ od naših državljanov. Ker pa ljudje ne gredo z doma preko luže iz kakega posebnega idealističnega navdušenja, se tudi iz teh števil kaže, v katerih pokrajinah naše države se ljudstvu godi boljše in v katerih slabše. Da smo Slovenci pri zadnjih, kaže vsota 6 milijonov dinarjev kot revna odškodnina za izgubljeno življenje ali zdravje slovenskih delavcev v Ameriki.

Vrednost denarja: 100 dinarjev velja v Švici 5 frankov 75 centov, 1 dolar 95 dinarjev, 1 lira 4.62 dinarjev.

Izkoriščajte prostor!

Meseca majnika je zadnji čas za mnoge nasade. To pa ne samo za veliko setev in za velike nasade na polju, ampak tudi na malih prostorih in prostorčkih.

V kulturnih deželah, kakor so Nemčija, Belgija, Holandska, Anglija itd., kjer je kmetijstvo razvito do najvišje stopnje, najdemo redkokje neizrabljen prostor. Kjerkoli je mogoče kaj vsaditi, je gotovo nekaj vsajenega, tako da vsaka ped zemlje nosi in rodi. Zato pa vlada v teh deželah tudi na malih kmetijah sorazmerno blagostanje.

Pri nas se v tem oziru še jako mnogo greši. Če človek potuje po naši deželi, in to ne samo po od železnice oddaljenih krajih, ampak tudi po krajih, ki so blizu prometnih središč, kjer se da vsaka stvar razmeroma lahko spraviti v denar, vidi silno mnogo neizrabljenega prostora. Okoli hiš in ostalih gospodarskih poslopij rastejo kupi kopriv, pred hišami vidimo velike ploskve obraščene s poteptano travo, kjer brskajo še kokoši zastonj, po raznih bregovih pa se šopiri trnje in trpotec — skratka, pogled okoli velikega števila naših malih in velikih kmečkih domov je vse prej kot razveseljiv.

To je treba na vsak način odpraviti in popraviti. Noben še tako majhen košček zemlje ne sme ostati neizkoriščen. Kjer se da kaj vsaditi, tam mora biti nekaj vsajeno, pa bodi karkoli. Kdor že nima časa ali znanja, da bi napravil okoli hiše vrtiček, naj vsaj koprive izkoplje in ostali plevel in naj vsadi fižol — trud mu bo poplačan. Krompir rodi tudi v najslabši zemlji, ne tako sicer, kakor v dobro pognojeni in skrbno obdelani njivi, ampak nekaj

le zraste in danes je vsak še tako skromen pridelek denar. Tudi razni krmilni sadeži za prešiče so zelo z malim zadovoljni in danes je vsako krmilo drago, če ga je še tako malo. Na ta način se da izkoristiti vsak prostorček okoli hiše in vsak obronek na polju. Taki koščki so sicer navadno zelo majhni, ampak le idite na polje in pogledjte, koliko jih je, potem pa zračunajte približno njihovo skupno površino in videli boste, da znaša celokupni neizrabljeni prostor navadno ne dosti manj kakor je velika mala njiva.

Zato našim kmetom ne moremo nikdar dovolj svetovati čim največjega izrabljanja in izkoriščanja prostora. Kar ni neobhodno potrebno za dvorišče, zagradi in obdelaj! Kar ni neobhodno potrebnega prostora za gnojišče, obdelaj in obsadi! Kar ni med njivami neobhodno potrebnega prostora za dovoz in odvoz, izkoristite in obsadite!

NA NASLOV LJUBLJANSKE OBČINE.

Iz ljubljanskih delavskih krogov smo prejeli sledeče vrstice: Draginja neprestano raste. Na nabavo najpotrebnejše obleke in obutve že davno ne mislimo več, temveč si pomagamo kakor vemo in znamo. Plače so nam doslej zadostovale komaj za moko, krompir, mleko in sem pa tje za meso. Zadnje tedne pa so cene tudi tem rečem tako poskočile, da jih delovno ljudstvo ne zmaga več. Mesu smo se morali že vsi odreči. Le pogledjte mesnice, kako so prazne! 100 K že velja kila prav slabe govedine. Vemo, da je draginja že vsled tega nad potrebo večja, ker

gre vse, kar rabi revni konsument, čez toliko in toliko prekupčevalskih rok, pri tem pa ni nobenega javnega regulatorja cen. Prvo so danes za nas konsumente potrebna živila, z vsem ostalim se že kako potrpi. Zato pričakujemo od sedanjega ljubljanskega občinskega sveta, da ustvari tako potrebno nam aprovizacijo. Velika škoda je bila, da so se razne medvojne in povojne javne aprovizacijske naprave likvidirale, namesto da bi se le reformirale. Mestne občine največja socialna naloga današnjega dne je, da preskrbi delovno ljudstvo z moko, mastjo in mesom s pomočjo mestne aprovizacije. V ta namen naj bi sedanji občinski svet ljubljanski započel potrebno akcijo. Zakaj treba je končno preiti od besed — do dejanj. Zadrega revnih ljudi je dosegla višek.

marca t. l. sem vložil pri županstvu spomenico, kjer sem izvajal, da se mora občinski svet odločiti, ali podeli službo mestnega arhivarja literatu, kakor se je doslej oddajala, ali pa zgodovinarju, ki bi mu stvarno pripadala; ako razpiše občinski svet službo za zgodovinarja, bi se potegoval zanjo jaz pod pogojem, da me prevzame mesto v svoje službovanje z vsemi pravicami, ki sem si jih pridobil v državni službi. Ko se je dne 31. marca razpisala služba mestnega arhivarja v IX. plač. razredu pod pogoji, ki se je iz njih dalo sklepati, da občinski svet ne misli oddati službe zgodovinarju, nisem vložil prošnje, ker razpis ni vseboval pogojev, pod katerimi bi bil mogel prositi v smislu svoje spomenice, ki se v tanih okoliščinah ni mogla smatrati za formalno prošnjo.

V Ljubljani, dne 1. maja 1923.

Dr. Drag. Lončar.

POSLANO.*

Mestni arhiv.

Ker se je v zvezi z vprašanjem mestnega arhiva imenovalo tudi moje ime, ugotavljam sledeče: Dne 30.

* Za vsebino odgovarja urdnštvo samo po zakonu.

IZDAJA LJUBLJANSKA ORGANIZACIJA SLOV. AVTONOMISTOV. Odgovorni urednik Jože Petrič. Tiskarna J. BLASNIKA NASL. v Ljubljani.

IVAN JAX IN SIN

LJUBLJANA, GOSPOSVETSKA G. 2.

Šivalni stroji

10 letno garancijo

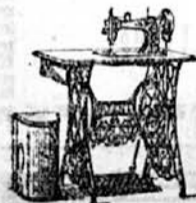
izborna konstrukcija in elegantna izvršitev iz tovarne v Lincu. Ustanovljena l. 1867. Došlo je ravnokar večje

število strojev za vsako obrt. Vezenje poučuje brezplačno.

Pisalni stroji Adler in Urania.

Cenik zastoj in franko.

Kolesa iz prvih tovaren: Dürkopp, Styria, Waffner in motorete na prvo kolo.

Čevlje

najboljše in najbolj poceni dobite pri JANKO KOS, čevljar Rožna dolina pri Ljubljani.

Teodor Korn, Ljubljana

Poljanska cesta št. 8

se priporoča cenj. občinstvu za izvrševanje vseh

kleparskih in vodovodnih instalacijskih del kakor tudi za pokrivanje streh.

Vsa stavbinska in kleparska dela v priznani solidni izvršitvi. Proračun brezplačno in poštne prost. Popravila točno in po najnižji dnevni cenl. Ambalaža in pločevine.

Alojzij Lenček

stavbeni in galanterijski klepar

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 29.

Se priporoča za vsa v to stroko spadajoča dela. - Cene zmerne. - Delo solidno.

Pisalni stroji

i. t. d. mehanična delavnica (popravljalnica)

I. BARAGA,

Ljubljana, Šelenburgova 6/1.

Berite

ravnokar izišlo brošuro „Jugoslovenci, Slovani in Jugoslovani“, ki je najboljši politično-kulturni spis, kar jih je bilo napisanih po vojni. Naroča se pri upravi našega lista. Cena Din 5.—, s poštino 25 para več.

Vezanega „Avtonomista“

iz leta 1922 se proda. Cena Din 90.—. Dobi se v upravi.

„Nove zapiske“

letnik 1922. Nevezane se dobi istotam. Cena Din 25.—.

Popolnoma varno naložite svoj denar v

VZAJEMNI POSOJILNICI V LJUBLJANI

F. Z. Z. O. Z.

sedaj poleg nunske cerkve po leti l. 1923 v svoji lastni palači ob Miklošičevi cesti poleg hotela „Union“.

Hranilne vloge se obrestujejo po 6% brez odbitka rentnega in invalidskega davka.

Vloge v tekočem računu se obrestujejo po 5 1/2%.

Hranilne vloge vezane na dobo pol leta po 6 1/2%.

Večji vezani zneski se obrestujejo po dogovoru.

Rosija - Fonsier

zavarovalna in pozavarovalna družba v Beogradu.

Osnovni kapital 5,000.000 dinarjev.

Ravnateljstvo podružnice za Slovenijo v Ljubljani,

Sodna ulica 2/1.

Družba izvršuje zavarovanja vseh vrst:

1. zavarovanje proti požaru;
2. zavarovanje proti posledicam telesnih nezgod;
3. zavarovanje proti škodi po toči;
4. zavarovanje proti vlomom in tatvinam;
5. zavarovanje vseh transportov;
6. zavarovanje jamstvene dolžnosti;
7. vse vrste zavarovanj življenja pod najugodnejšimi pogoji;
8. zavarovanje stekla.

Glavna zastopstva se nahajajo v vseh večjih krajih.

Valentin Vojska
pleskar in ličar,
Ljubljana, Cerkvena ulica 11.
se priporoča slavnemu
občinstvu za vsa v to
stroko spadajoča dela.
Gene zmerne. Delo solidno.

Sveti, greje, goni naj-
ceneje

elektrika

zato naj vam jo nemudoma, so-
lidno in ceno napravi domače
elektrotehnično podjetje

Jože Markeš

Jesenice 54, Gorenjsko.

Vaše blagorodje!

Kdor hoče imeti dobro slikar-
sko delo s pristnim blagom naj
se obrne na:

Fr. P. Stare

slikarski mojster v Ljubljani
Florjanska ulica št. 16.

Antikvarijat, knjigarna

HINKO SEVAR

Ljubljana, Stari trg 34

kupuje in prodaja različne knjige v vseh
jezikih po ugodnih cenah.

ŠMARJEŠKE TOPLICE

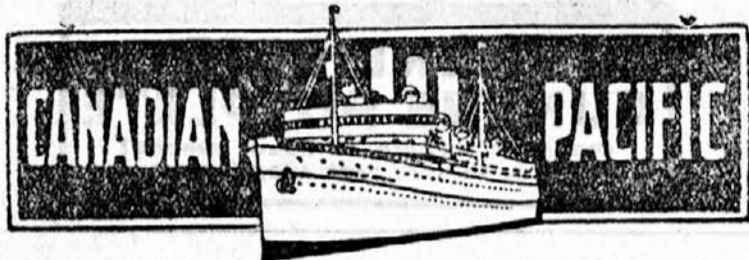
izborna zdravilišče

proti revmatizmu, protinu in živčnim boleznim.

30:5° C. — 12 km od Novega mesta. — Tik kopališča
krasen gozd. — Popolnoma preurejeno. — Moderne
sobe. — Izvrstna kuhinja. — Najboljša kranjska in šta-
jerska vina. — Terek popoldan zdravnik na razpolago.
Voz k polenajstemu vlaku. — Cene izvanredno nizke.

Za mnogobrojni obisk se priporoča

Ana Žičkar, hotelirka in upraviteljica toplic
v Šmarjeti pri Novem mestu.

Največje transportno podjetje sveta EVROPA - KANADA - AMERIKA

Samo 4 dni na odprtem morju. Najhitrejša in najboljša
zveza preko HAMBURGA, Antverpna in Cherbourga z
glasovitim „Empress“ parobrodom na dvojne vijake. Od-
hod vsako nedeljo. Dalnje informacije glede voznih cen,
odhoda, potniškega vizuma, prtljage, predpisa vseljevanja
v Kanado in Zjedinjene države daje agencija

Canadian pacific, ZAGREB, Petrinjska ulica 40.

Josip Zidar, LJUBLJANA, Wilsonova (Dunajska) c. 31.

Važne gospodarske knjige.

SLOVENSKA KUCHARICA.

VELIKA IZDAJA

z mnogimi slikami v besedilu in več barvanimi tabelami. Sedma izpopolnjena in pomnožena izdaja. Priredila S. M. FELICITA KALINŠEK. Cena okusno opremljeni knjigi, vezani v celo platno, Din 220.—. — Obširna knjiga obsega nad 700 strani besedila s slikami in 33 tabel na umetniškem papirju v barvotisku. Tabele nudijo 193 krasnih slik v naravnih barvah, ki jih je izvršil ravnatelj Dragotin Humeč, reproducirala pa domača tiskarna. Poglavje o gobah, njih najdišjih, uporabi in poznavanju je napisal Ante Beg. Niti bogato nemško slovnstvo ne premore tako obširne in lepo opremljene kuhinjske knjige.

PRAKTIČNI SADJAR.

Zbirka najvažnejših sadjarskih nauk, pojasnjena s 25 barvanimi prilogami in 92 slikami v besedilu. Priredil Martin Humeč, višji sadjarski nadzornik. Cena vezani knjigi Din 120.—. — Tudi ta knjiga prekaša vse pričakovanje; mnogostransko in pregledno razdeljena tvarina je tiskana na 420 straneh, 25 umetniških tabel v barvotisku, vezava in vsa oprema je tako okusna, da je posebno v današnjih časih nismo več vajeni.

Vsled bogate vsebine in velikega števila umetniških prilog v barvotisku je imelo založništvo za obe knjigi ogromne dobavne stroške in je prodajna cena obeh knjig za današnje razmere skrajno nizka in vsled tega samo začasna. Zaradi visoke obrestne mere, more zdržati založništvo te dve ceni najdalje do konca avgusta t. l., na kar se obe knjigi podražita vsaj za polovico sedanje cene.

Sadje v gospodinjstvu. Navod o ravnanju s sadjem, sadni uporabi in o konserviranju sadja in zelenjadi. Za gospodinje in dekleta priredil M. HUMEK, višji sadjarski nadzornik, s 13 barvanimi prilogami in 42 slikami. Cena za to lepo novo knjigo znaša Din 30.—.

Sadno vino ali sadjevec. Priredil M. HUMEK, višji sadjarski nadzornik. Ta knjiga izpopolnjuje prvo in velja Din 20.—.

Breskev in marelica. Navodila kako ju vzgajamo in oskrbujemo. Priredil M. HUMEK, višji sadjarski nadzornik. Cena za to novo knjigo, ki podaja nasvete, kako gojiti ti dve najplemenitejši sadni vrsti, ki nudita velik uspeh in dobiček, znaša Din 12.—.

Nauk o čebelarstvu. A. Janša. Novi natis priredil F. ROJINA z dodatkom M. HUMEK, višji sadjarski nadzornik. Cena za to knjigo, ki temeljito seznanja čebelarje, kako postopati s kranjci in kako čebelariti v novem, modernem panju, znaša Din 24.—.

:: JUGOSLOVANSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI ::

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje!

Ljudska posojilnica v Ljubljani

Miklošičeva cesta št. 6 (tik za franč. cerkvijo)

obrestuje hranilne vloge in vloge na tekočem računu od 1. januarja 1923 po

5%

brez odbitka rentnega in invalidnega davka.

Ljudska posojilnica v Ljubljani je največja slovenska posojilnica in je imela konec decembra 1921 nad 110 milijonov kron hranilnih vlog in nad 1,100.000 kron rezervnih zakladov. — Posojila se dovoljujejo na osebni kredit (proti menici), na hipoteke in v tekočem računu.

Trgovska banka d. d., Ljubljana

PODRUŽNICE:

Maribor, Novo mesto,
Rakek, Slovenjgradec,
Slovenska Bistrica

Šelenburgova ulica številka 1.
(PREJ SLOVENSKA ESKOMPNA BANKA)

KAPITAL IN REZERVE DIN 17,500.000.—

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.

Brzjavlj: Trgovska

Telefoni: 139, 146, 458

EKSPOZITURE:

Konjice, Meža-Dravogr.,
Ljubljana (menjalnica
v Kolodvorski ulici)

„DIVADENT“

Najboljša krema za
zobe dobi se povsod.